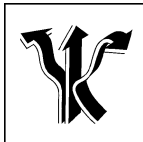

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ”
(для молодших спеціалістів)

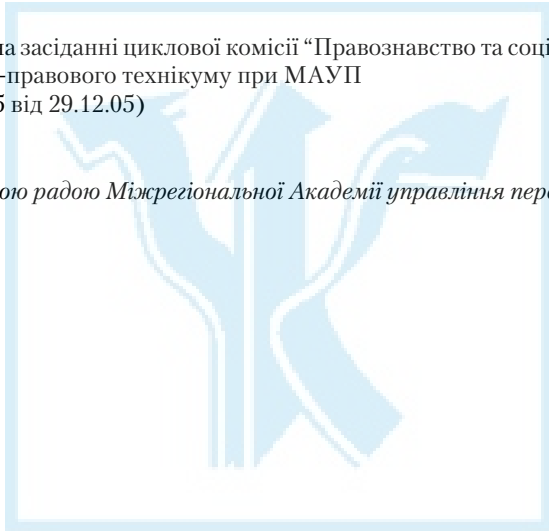
МАУП

Київ 2006

Підготовлено викладачем *Н. А. Дембіцькою*

Затверджено на засіданні циклової комісії “Правознавство та соціальна робота” Економіко-правового технікуму при МАУП (протокол № 5 від 29.12.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дембіцька Н. А. Навчальна програма дисципліни “Соціологія” (для молодших спеціалістів). – К.: МАУП, 2006. – 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Соціологія”, питання для самоконтролю, контрольні завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму дисципліни “Соціологія” розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста та навчальної програми для вищих навчальних закладів, рекомендованої Міністерством освіти і науки України.

На сучасному етапі розвитку суспільства соціологія стає науковим орієнтиром в усвідомленні людиною сутності соціальних процесів, механізмів і закономірностей їх удосконалення.

Дисципліна “Соціологія” дає можливість ознайомити студентів із суспільством як системним утворенням, розібратися в сутності його структурних елементів, простежити взаємозв'язок між ними. Значна увага приділяється ролі людського потенціалу в суспільстві, проблемам взаємовідносин людини та соціуму, гармонізації цього процесу.

Курс “Соціологія” у системі підготовки молодших спеціалістів сприяє громадянському становленню студентської молоді.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом одного семестру. Метод вивчення – лекційно-семінарський.

Форма підсумкового контролю – іспит. Оцінювання здійснюється за п'ятибальною системою.

У процесі вивчення курсу студенти повинні *знати*:

- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових;
- структуру і зміст спеціальних соціологічних теорій;
- послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного дослідження;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;

уміти:

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарах, в дискусіях, диспутах тощо;

- користуватися всіма доступними джерелами знань, самостійно добирати матеріал до реферату, відповіді, самостійної роботи;
- використовувати в роботі засоби масової комунікації, в тому числі комп'ютерні джерела інформації;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів у сім'ї, колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних і трудових конфліктів, виконуючи роль медіатора.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль I. Теоретична соціологія	
1	Соціологія як наука
2	Історія розвитку соціології в країнах західної Європи, США, в Україні
3	Суспільство як соціальна система. Соціальна структура та соціальна стратифікація
4	Соціологія особистості
Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії	
5	Соціологія економічного життя, праці та управління
6	Соціологія політики і права
7	Соціологія культури, освіти та релігії
8	Соціологія сім'ї та молоді
9	Соціологія конфлікту
10	Методика організації соціологічних досліджень
Разом годин: 54	

ЗМІСТ **дисципліни** **“СОЦІОЛОГІЯ”**

Змістовий модуль I. Теоретична соціологія

Тема 1. Соціологія як наука

Місце і роль соціології в системі наук про суспільство. Предмет і об'єкт соціології. Функції, принципи, методи, категорії соціології, основні закони соціології. Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, спеціальні соціологічні теорії, прикладна соціологія. Макро- і мікросоціологічні рівні вивчення суспільства.

Література [1; 4; 6; 7]

Тема 2. Історія розвитку соціології в країнах Західної Європи, США, в Україні

Передумови виникнення соціології як науки. Етапи розвитку і становлення соціології. Загальні положення соціологічних поглядів О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, М. Вебера, В. Парето. Зародження та розвиток української соціології. Політична соціологія М. Драгоманова. Українська ідея М. Грушевського. Ідея національної держави В. Липинського.

Сучасний етап розвитку соціологічної науки. Новітні соціологічні теорії: “теорія системи”, “раціонального вибору”, “теорія обміну”, сучасні теорії фемінізму, постмодерністські соціологічні теорії.

Література [2–4; 6; 7]

Тема 3. Суспільство як соціальна система.

Соціальна структура та соціальна стратифікація

Зміст поняття “суспільство”, його сутнісна характеристика. Системний підхід до вивчення суспільства в соціології. Базисні компоненти суспільного життя: соціальні процеси, взаємодії, відносини та зміни; соціальні спільноти та соціальні інститути; соціальний зв'язок і контроль. Сутнісні риси суспільства, проблема типологізації суспільств. Характерні риси і тенденції постіндустріального суспільства.

Соціальна структура суспільства та її складові. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.

Соціальна взаємодія, соціальний контроль та соціальні відносини.
Соціальні інститути і соціальні організації: функції та види.

Соціальна структура українського суспільства, тенденції її розвитку. Процес модернізації та стратифікаційні зміни в сучасному українському суспільстві: проблеми та умови їх вирішення.

Література [1–4; 6]

Тема 4. Соціологія особистості

Поняття особистості в соціології. Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальних відносин, її місце в системі соціальних зв'язків. Соціальна структура та типологія особистості. Процес соціалізації: етапи (первинна, вторинна), компоненти (освіта та виховання). Соціальна поведінка та фактори її формування. Соціальний статус і соціальна роль особистості, шляхи їх набуття. Рольовий набір і рольові конфлікти. Девіантна поведінка особистості, її причини та види.

Література [1; 2; 4; 6; 7; 10]

Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії

Тема 5. Соціологія економічного життя праці та управління

Соціологія економічного життя: об'єкт, предмет і завдання. Соціальні функції економіки. Особливості розвитку економічної сфери українського суспільства. Категорії економічної соціології: “економічна свідомість, інтерес, поведінка”, “власність”.

Поняття предмета соціології праці та управління. Основні категоріальні характеристики праці: “характер праці”. “зміст праці”, “умови, види, організація праці”. Суб'єктивні характеристики сфери праці: “мотивація”, “ставлення до праці”, “задоволеність умовами праці”, “трудова адаптація”, “соціально-психологічний клімат у колективі”.

Принципи управління соціальними процесами. Особистість керівника та методи підвищення ефективності його праці і взаємодії з колективом. Поняття соціальних технологій та їх роль у розвитку трудового колективу. Застосування менеджерських засобів і методів праці.

Література [2–5; 15]

Тема 6. Соціологія політики і права

Політика як особливий вид соціального регулювання. Соціологічна сутність політики. Політична система суспільства, її функції, структура, принципи стратифікації. Легітимність політичної влади та її ознаки. Поняття електоральної соціології та її види.

Громадська думка як оцінюючий фактор соціально-політичного рівня розвитку суспільства. Функції та канали висловлювання громадської думки. Поняття масової комунікації та її вплив на формування громадської думки.

Предмет, проблематика, структура та функції соціології права. Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки. Механізм соціальної дії права в сучасному суспільстві.

Література [2–5; 15]

Тема 7. Соціологія культури, освіти та релігії

Соціологія культури, соціальні функції культури, її види та структурні елементи.

Види культури, форми культури та їх взаємодія.

Соціологія освіти: об'єкт, предмет, соціальні функції. Основні тенденції розвитку освіти у світлі Болонського процесу.

Соціологічні концепції релігії. Функції релігії як соціального інституту суспільства. Релігійні організації та соціальна релігійна ситуація у сучасній Україні. Тенденції розвитку релігійних процесів в українському суспільстві. Місце етносоціології у структурі соціологічного знання.

Література [2; 3; 5; 15]

Тема 8. Соціологія сім'ї та молоді

Поняття про предмет соціології сім'ї та гендерної соціології. Основні поняття гендерної соціології, гендерні ролі, проблеми гендерної соціалізації. Гендерні ідеали, стереотипи та тенденції їх змінювання в сучасному суспільстві.

Сім'я і шлюб як соціальні інститути. Функції, структура і типи сімей. Демографічна політика та демографічна ситуація в Україні.

Молодь як специфічна соціально-демографічна група. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Молодіжна субкультура як

фактор соціалізації особистості. Девіантна поведінка та її соціальна корекція.

Література [2–5; 15]

Тема 9. Соціологія конфлікту

Соціологія конфлікту як галузь соціологічного знання. Поняття “соціальний конфлікт”. Причини соціальних конфліктів, їх класифікація, механізм, структура та функції. Поняття соціального конфлікту у фундаментальних теоріях М. Вебера, Г. Зіммеля, К. Маркса. Проблеми соціології конфлікту в дослідженнях сучасних вчених. Прогнозування та попередження конфліктів. Стратегії виходу з конфліктної ситуації. Поняття медіації та її роль. Шляхи гармонізації суспільних відносин в українському суспільстві.

Література [2; 4; 5]

Тема 10. Методика організації соціологічних досліджень

Особливості підготовки і проведення соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження, компоненти, етапи. Поняття вибірки.

Методи збирання соціологічної інформації. Опитування та його види. Спостереження та його види. Експериментальні методи в соціології.

Методи обробки та аналізу емпіричних даних. Процедура інтерпретації результатів соціологічних досліджень. Комп'ютерні програми обробки соціологічних даних. Підготовка практичних рекомендацій.

Література [1–6]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Місце і роль соціології в системі наук про суспільство.
2. Предмет і об'єкт соціології, її основні категорії.
3. Функції соціології.
4. Соціальні закони: їх сутність і види.
5. Структура соціології як науки.
6. Етапи розвитку і становлення соціології.
7. Загальні положення соціологічних поглядів О. Конта.
8. Загальні положення соціологічних поглядів Г. Спенсера.
9. Загальні положення соціологічних поглядів Е. Дюркгейма.

10. Загальні положення соціологічних поглядів М. Вебера.
11. Зародження та розвиток української соціології.
12. Сучасні соціологічні теорії.
13. Зміст поняття “суспільство”, його сутнісна характеристика.
14. Макро- і мікрорівні вивчення суспільства, системний підхід до вивчення суспільства в соціології.
15. Базисні компоненти суспільного життя: соціальні процеси, взаємодії, відносини та зміни.
16. Системні відносини та соціальні конфлікти.
17. Система соціального контролю.
18. Соціальна структура суспільства та її складові.
19. Теорії походження суспільства.
20. Соціальна структура українського суспільства, тенденції її розвитку.
21. Соціальна стратифікація, її види і критерії.
22. Соціальна мобільність: поняття і види.
23. Соціальні інститути: їх види і функції.
24. Роль і місце соціальних організацій у суспільстві, їх види.
25. Особистість у системі соціальних зв'язків.
26. Соціологічні підходи до вивчення особистості.
27. Соціологічна структура особистості.
28. Процес соціалізації: етапи, компоненти. Ре- і десоціалізація.
29. Соціальні ролі та соціальні статуси: поняття і види.
30. Наукові підходи до вивчення ролі особистості у суспільстві.
31. Соціальна поведінка, фактори її формування.
32. Соціологія економічного життя: об'єкт, предмет і завдання.
33. Соціальні функції економіки.
34. Основні категорії економічної соціології.
35. Економічна поведінка особистості та її класифікація.
36. Соціологія праці та управління і менеджмент: відмінність і взаємозв'язок.
37. Поняття предмета соціології праці та зайнятості.
38. Основні категорії праці та зайнятості.
39. Формування соціологічних ідей про працю.
40. Роль соціології праці й зайнятості у вирішенні соціально-економічних проблем.
41. Соціологія управління, поняття та специфіка соціального управління.

42. Принципи управління соціальними процесами.
43. Особистість керівника, методи підвищення ефективності його праці та взаємодії з колективом.
44. Соціальне програмування і прогнозування в управлінні.
45. Соціологія політики: предмет і об'єкт, проблеми, які досліджує.
46. Політична система суспільства, її функції, структура.
47. Принципи політичної стратифікації сучасного суспільства.
48. Легітимність політичної влади та її ознаки.
49. Поняття електоральної соціології та її види.
50. Соціологія громадської думки.
51. Вплив засобів масової інформації на формування громадської думки.
52. Предмет, проблематика, структура та функції соціології права.
53. Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки.
54. Механізм соціальної дії та реалізації права.
55. Освіта як соціальний інститут. Функції освіти в суспільстві.
56. Соціологія освіти: об'єкт, предмет, соціальні функції.
57. Соціологія культури; соціальні функції культури.
58. Види і структурні елементи культури в житті людини.
59. Наука як особливе соціальне явище, її соціальні функції.
60. Соціологічні концепції релігії.
61. Функції релігії як соціального інституту суспільства.
62. Тенденції розвитку релігійних процесів в українському суспільстві.
63. Соціологія сім'ї. Сім'я і шлюб як соціальні інститути.
64. Основні поняття гендерної соціології.
65. Гендерні ролі і проблеми гендерної соціалізації.
66. Сім'я як соціальний інститут: функції, структура, типи.
67. Демографічна політика і демографічна ситуація.
68. Молодь як специфічна соціально-демографічна група.
69. Молодіжна субкультура та її вплив на особистість.
70. Девіантна поведінка та її соціальна корекція.
71. Соціологія конфлікту як галузь соціологічного знання.
72. Історія становлення соціології конфлікту.
73. Поняття "соціальний конфлікт" і причини конфліктів.
74. Типологія конфліктів.
75. Механізм і структура соціальних конфліктів.
76. Функції соціальних конфліктів.
77. Попередження та розв'язання конфліктів.

78. Стратегії виходу з конфліктної ситуації.
79. Методологічні прийоми дослідження конфліктів.
80. Шляхи гармонізації суспільних відносин в українському суспільстві.
81. Особливості підготовки і проведення соціологічного дослідження.
82. Програма соціологічного дослідження: компоненти, етапи.
83. Поняття вибірки у соціологічному дослідженні, її види.
84. Методи збирання соціологічної інформації.
85. Опитування: види та вимоги до проведення.
86. Анкетування: типи запитань, структура анкети, вимоги до проведення.
87. Поняття інтерв'ю: види та вимоги до проведення.
88. Спостереження: види та вимоги до проведення.
89. Методи обробки та аналізу емпіричних даних.
90. Процедура інтерпретації результатів соціологічних досліджень.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Контрольна робота пишеться розбірливим почерком або друкується на комп'ютері українською мовою. Виконання контрольної роботи передбачає повне розкриття основних питань теми. Для відповіді на запитання рекомендується використовувати джерела зі списку літератури. На оцінювання виконаної роботи впливає повнота розкриття теми, наявність творчого підходу до висвітлення основних понять, висновків автора після кожного питання, списку використаної літератури. Дослівне переписування підручника негативно впливає на оцінку контрольної роботи.

Завдання 1

Тема. Суспільство як соціальна система

1. Поняття про суспільство та теорії його походження.
2. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства.
3. Соціальна система: дії, взаємодії, конфлікти.

Завдання 2

Тема. Особистість у системі соціальних зв'язків

1. Соціологічне вивчення особистості та її місця в суспільстві.
2. Соціалізація як процес становлення особистості в суспільстві.
3. Соціальний статус і соціальна роль особистості.

Завдання 3

Тема. Соціологія праці та зайнятості

1. Сутність, предмет, об'єкт, функції соціології праці та зайнятості.
2. Категорії соціології праці та зайнятості.
3. Ставлення до праці і проблеми мотивації трудової діяльності.

Завдання 4

Тема. Соціологія управління

1. Предмет і становлення соціології управління.
2. Система соціального управління, його функції.
3. Соціальне програмування і прогнозування в управлінні.

Завдання 5

Тема. Організація соціологічного дослідження

1. Соціологічне дослідження, його види.

2. Програма соціологічного дослідження.
3. Методи збирання і обробки соціологічної інформації.

Завдання 6

Тема. Історія становлення і розвитку соціології

1. Протосоціологія: виникнення і розвиток соціального знання.
2. Класична соціологія кінця XIX – початку XX ст.
3. Становлення і розвиток соціологічної науки в Україні.

Завдання 7

Тема. Соціологія конфлікту

1. Історія становлення соціології конфлікту, її предмет і категорії.
2. Соціальний конфлікт: структура, функції, механізм і причини.
3. Попередження та розв'язання соціальних конфліктів.

Завдання 8

Тема. Соціологія релігії

1. Предмет і об'єкт соціології релігії.
2. Становлення соціології релігії як наукової дисципліни.
3. Релігія як соціальний інститут, її еволюційні та організаційні форми.

Завдання 9

Тема. Соціологія громадської думки

1. Предмет, об'єкт і функції соціології громадської думки.
2. Суб'єкти та об'єкти громадської думки.
3. Функції та канали висловлювання громадської думки.

Завдання 10

Тема. Соціологія культури

1. Соціальна сутність культури.
2. Структурні елементи та форми вияву культури в житті суспільства і людини.
3. Особливості національної культури у контексті відродження українського соціуму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

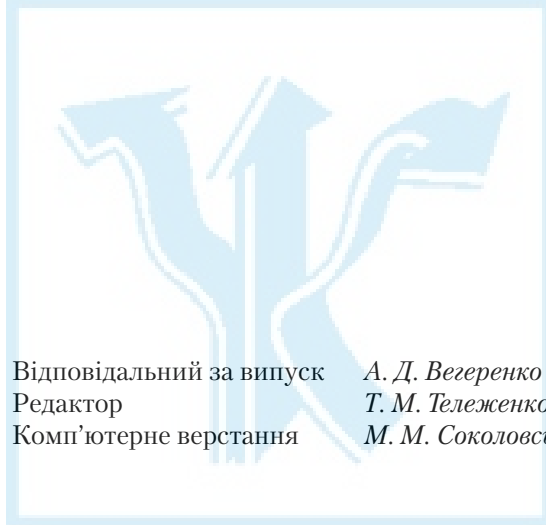
1. *Герасимчук А. А., Шиян О. Н.* Соціологія: Навч. посіб. — К., 2003.
2. *Соціологія: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. Г. Горodianенка.* — К.: Вид. центр “Академія”, 2003.
3. *Дворецька В. Г.* Соціологія: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2002.
4. *Лукашевич Н. П.* Соціологія. — К.: МАУП, 2002.
5. *Лукашевич Н. П., Туленков М.* Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. — К., 1999.
6. *Пшеничнюк О. В., Романовська О. В.* Соціологія: Посібник для підготовки до іспитів. — К.: Вид-во Паливода А. В., 2002.

Додаткова

7. *Соціологія / За заг. ред. проф. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача.* — К.; Х., 1998.
8. *Брегедда А. Ю. та ін.* Соціологія: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — К., 1999.
9. *Соціологія: короткий енцикл. словник.* — К., 1998.
10. *Макеев С. О.* Соціологія: Навч. посіб. — К., 2003.
11. *Піча В. М.* Соціологія: Загальний курс: Навч. посіб. — К., 2000.
12. *Піча В. М.* Навчальний словник-довідник для студентів. — К.; Л., 2002.
13. *Пилипенко В. Е.* Соціологія: спеціальні та галузеві соціології. — К., 2003.
14. *Павліченко П. П., Литвиненко Д. А.* Соціологія: Навч. посіб. — К.: Лібра, 2000.
15. *Сірий Є. В.* Соціологія: спеціальні та галузеві соціології. — К., 2004.
16. *Черниш Н. Й.* Соціологія: Курс лекцій. — Львів, 1998.
17. *Якуба О. О.* Соціологія: Навч. посіб. для студ. — Харків: Константа, 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Соціологія”	4
Зміст дисципліни “Соціологія”	5
Питання для самоконтролю.....	8
Контрольні завдання	12
Список літератури	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2780

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП